

સહાયી રાષ્ટ્ર

- संस्थापक संपादक : मारोती नारायण घुमे ●

• (महाराष्ट्र) • वर्ष ०१ वे • अंक ३९ • Title - Code :- MAHMAR49513 • शुक्रवार दि. २७ ऑक्टोबर २०२३ • पाने ४ • पान १ • मो. ९०११७ ०८८४० • किंमत २ रु

प्रधानमंत्री मोदी यांच्या हस्ते महाराष्ट्रातील १४ हजार कोटींच्या विकास प्रकल्पाचे भूमिपूजन व लोकार्पण

गरिबीतून मुक्ती हाच खरा सामाजिक न्याय - प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी

शिर्दी | प्रातोनंधा

गरिबीतून मुक्ती मिळणे आणि गरिबातील गरीब कुटुंबाला पुढे जाण्याची संधी मिळणे हाच खरा सामाजिक न्याय आहे. केंद्र शासनाची सर्वोच्च प्राथमिकता ही गरीब कल्याणाआहे, असे प्रतिपादन प्रधानमंत्री नंद्रें मोदी यांनी आज येथे केले. महाराष्ट्रातील २६ जलसिंचन प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी केंद्र शासन कटीबद्धअसल्याची खाहीदेखील प्रधानमंत्रांनी यावेळी दिली. शिर्डी विमानतळाजवळ असलेल्या काकडी येथील मैदानावर आयोजित शेतकरी मेळाव्यात आज प्रधानमंत्री श्री.मोदी यांनी शेतकरी व नागरिकांशी संवाद साधला. यावेळी प्रधानमंत्र्यांच्या हस्ते संगणकीय कळ दाबून महाराष्ट्रातील १४ हजार कोटी रुपयांहन अधिक विकास प्रकल्पांचे भूमिपूजन व लोकार्पण करण्यात आले. याप्रसंगी व्यासपीठावर राज्यपाल रमेश वैस, मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे, उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, उपमुख्यमंत्री अंजित पवार, केंद्रीय रेल्वे राज्यमंत्री रावसाहेब दानवे पाटील, केंद्रीय वित्त राज्यमंत्री डॉ.भागवत कराड, महसूल मंत्री तथा अहमदनगर जिल्ह्याचे पालकमंत्री राधाकृष्ण विखे पाटील, ग्रामविकास मंत्री गिरीष महाजन, कृषी मंत्री धनंजय मुंडे, कामगार मंत्री सुरेश खाड, खासदार सदाशिवराव लोखंडे, खासदार डॉ.सुजय विखे पाटील, खासदार उन्मेष पाटील, आमदार राम शिंदे, आ.बबरनाव पाचपुते, माजी मंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे आदी माझ्यावर उपस्थित होते.पाच वर्षांपूर्वी शिर्डीत आलो होतो तेव्हा साई शताब्दी वर्ष होते. तेव्हा मला साई दर्शनाची संधी मिळाली होती. असे वाच्य मराठीतून बोलून आपल्या कली.प्रधानमंत्री श्री. मादी यावेळी महणाले को, महाराष्ट्राला पन्हास वर्षांपासून प्रतिक्षा असलेल्या निळवंडे धरणाचे आज जलपूजन करून लोकार्पण झाले. यामुळे या भागातील शेती पाण्याखाली येणार आहे. पाण्याचा एक एक थेंब अमूल्य आहे. तेव्हा पाण्याचा जपून वापर करून झाला पाहिजे, अशी अपेक्षाकी प्रधानमंत्रांनी यावेळी व्यक्त केली.श्री साईबाबा मंदीरात दर्शनरांगेचे आज लोकार्पण झाले.दर्शन रांग प्रकल्प पूर्ण झाल्यामुळे देश विदेशातील भाविकांना मोठी सुविधा मिळणार आहे. असे त्यांनी यावेळी सांगितले.वारकरी संप्रदायाचेवैभव बाबा महाराज सातारकर यांचे आज दुखद निधन झाले. त्यांनी कीर्तन-प्रवचनातून माध्यमातून समाज जागृतीचेकाम केले, अशा शब्दात त्यांनी यावेळी बाबा महाराजांना श्रद्धांजली अर्पण केली.महाराष्ट्रात १ कोटी १० लाख आयुष्मान भारत कार्ड देण्यात येणार आहेत. या सर्वांना ५ लाख रुपयांपर्यंत मोफत उपचार मिळणार आहेत. या योजनेवर ७० हजार कोटी रुपये खर्च केले आहेत.गरिबांना मोफत शिधावाटप योजनेवरही ४ लाख कोटी रुपये खर्च केले आहेत. गरिबांच्या मोफत आवास योजनांसाठी ४ लाख कोटी रुपये खर्च करण्यात आले आहेत. हर घर जल पोहोचविण्यासाठी आतापर्यंत २ लाख कोटी खर्च करण्यात आले आहेत.पीएम स्वनिधी योजने अंतर्गत देखील पथरी व्यवसायातील लाभार्थ्यांना हजारो रुपयांची मदत मिळत आहे.आता प्रधानमंत्रीविश्वकर्मा योजना सुरु केली आहे. यातून सुतार, सोनार, कुंभार, मूर्तिकाळा असे लाखो कारागिरांना प्रथमच शासनाकडून

मदत मिळाणार आहे. या योजनवरही १३ हजार कोटी खर्च करण्यात येणार आहेत, असे श्री मोदीं यांनी सांगितले. केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी छोटच्या शेतकऱ्यांसाठी सुरु केली असून या योजनेतून २ लाख दृष्ट हजार कोटी रुपये दिले आहेत. या योजनेत महाराष्ट्रातील छोटच्या शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यावर २६ हजार कोटी थेट पद्धतीनेवेग केले आहेत. १९७० मध्ये घोषणा झालेल्या निलंबनेद्वारा धरण प्रकल्प मार्गील पाच दशकांपासून रखडला होता. शासनाने या प्रकल्पाला गर्ते दिली. राज्यातील अवरण्यप्रवण भागासाठी सुरु केलेली बळीराजा जल संजीवनी योजना प्रभावी ठरणार आहे. असे ही ते म्हणाले. शेतकऱ्यांन किमान आधारभूत किंमत अंतर्गत गेल्या सात वर्षांत साडेतेरा लाख कोटी रुपये वितरित करण्यात आले आहेत. एमएसपीचा पैसा थेट शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यावर पाठवण्यार्थी व्यवस्था केली आहे. नुकतीच रब्बी पिकांसाठी एमएसपीची घोषणा केली असून त्यात चना, गव्हाच्या एमएसपी मध्ये वाढ करण्यात आर्ल आहे. ऊसाचे मूल्य ३१५ रुपये प्रति किंटल करण्यात आले आहे. गेल्या ९ वर्षांत ७० लाख कोटी रुपयांचे इथेनॉल खेरेदी केले आहे शेतकऱ्यांना ऊसाचे पैसे मिळावत म्हणून साखवा कारखान्यांना लाखो कोटीची मदत शासनाने केली आहे. अशी माहिती त्यांनी दिली. सहकारी चळवळीला बळकट करण्याचे काम केंद्र शासनाने केले आहे. देशभरात २ लाख पेक्ष्या अधिक सहकारी संस्था स्थापन केल्या जात आहेत. सहकारी संस्थांमधून कोल्ड स्टोरेज उभारण्यात येत आहेत. छोटच्या शेतकऱ्यांन

शतकरी उत्पादक संघाच्या माध्यमातून संघटित केले असून जितका महाराष्ट्राचा विकास होईल. तितकाच वेगाने देशाचा विकास होईल. असे ते म्हणाले. महाराष्ट्रात रेल्वेच्या विस्ताराबोर रस्ते विकासाचे काम सतत चालू आहे. ही दलणवळण साधने प्रगती आणि सामाजिक विकासाच्या नवे मार्ग बनतील, असेही प्रधानमंत्रींनी सांगितले. २०४७ साली देश स्वातंत्र्याचा शतक महोत्सव साजारा करत असताना जगत भारताचे नाव विकसित भारताच्या रूपात असेल हा संकल्प करूया, असेही श्री .मोदी म्हणाले राज्यात केंद्राच्या सहकार्यातून २ लाख कोटीची विकासकामे- मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे म्हणाले, केंद्र शासनाच्या माध्यमातून महाराष्ट्रातून २ लाख कोटी रुपयांच्या कामाचे भ्रूमिपूजन व लोकार्पण आतापर्यंत झाले आहे. देशाचा सर्वकष विकासाचा ध्यास घेऊन प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी पुढे जात आहेत. मुख्यमंत्री श्री. शिंदे म्हणाले, देशाला महासत्ता बनवण्यासाठी श्री मोदी अविरतपणे कार्य करत आहेत तोच आदर्श घेऊन आपले सरकार सुद्धा गोरगारिबांच्या विकासासाठी काम करत आहे. राज्यात नवीन विकास येजना आणण्याचे महत्वपूर्ण काम श्री मोदी यांनी केले आहे. राज्यात ७०० ठिकाणी बालासाहेब ठाकेरे आपला दवाखाना सुरु केला असून गोरगारिबांना यामाध्यमातून विनामूल्य उपचार उपलब्ध करून दिला जात आहे नागरिकांना पाच लाखापर्यंत विविध आरोग्य विषयक सुविधांचा कॅशलेस स्वरूपात लाभ दिला जात आहे, असेही त्यांनी सांगितले. शिंदे साईबाबा मंदीर दर्शनरांगेचा फायदा असंख्य

भावेकाना होणार आहे. अस त्याने सांगितले. पश्चिमेकडे वाहन जाणारे पाणी दुष्काळप्रस्त मराठवाडा व विदर्भाला देण्याचा आराखडा तयार- उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीसी उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीसी म्हणाले. प्रधानमंत्री श्री. मोदी यांनी २०१७ मध्ये शिर्डी येथे विविध विकासकामांचे भूमिपूजन केलेल्या कामांचे उदाटन आज त्यांच्याच हस्त होत आहे जगभारातून साईभर्तु येथे येतात त्यांच्याकरित अनेक सुविधा देण्यात येत आहेत. अनेक वर्षपासून वाट पाहायला लागलेल्या निळवंडे प्रकल्पाता २०१६ - १७ मध्ये आम्ही गर्त दिली. गेल्या ९ वर्षात प्रधानमंत्रांनी महाराष्ट्रातील सिंचन योजनांसाठी ३० हजार कोटी रुपये दिल्यामुळे राज्यात अनेक सिंचन योजना राबविता आल्या. पीएम किसानच्या धरतीवर आम्ही नमो किसान सन्मान निधी योजना सुरु करण्याचा निर्णय घेतला. महाराष्ट्राचा ५० टक्के भाग अर्वाणग्रस्त आहे. या भागाला पाणी दिल्याशिवाय महाराष्ट्रातील आत्महत्याची संख्या कमी होणार नाही. पश्चिमवाहिनी नद्यांचे समुद्राला मिळणारे पाणी गोदावरी नदीपात्रात वळते करून मराठवाडा सुजलाम सुफलाम करू शकतो. या योजनेचा आराखडा तयार केला आहे. तसेच वैगंगांग नदीच्या खालील भागातून वाहून जाणारे १०० टीएमसी पाण्यापैकी ६५ टीएमसी पाणी नळगंगा मध्ये आणू शकतो. ज्यातून विदर्भ, मराठवाडा आणि उत्तर महाराष्ट्राला दुष्काळमुक्त करू शकतो. यासाठी केंद्र सरकारने या प्रकल्पांनाही मदत करावी. अशी अपेक्षाकृती उपमुख्यमंत्री श्री. फडणवीसी यांनी प्रधानमंत्रांकडे व्यक्त केली. उपमुख्यमंत्री अजित

पवार म्हणाले, दशाच्या ५३ वर्षांच्या इतिहासात निळवंडे धरण प्रकल्पास गती मिळाली नव्हती. आज प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांच्या माध्यमातून केंद्र शासनाने या प्रकल्पास निधी उपलब्ध करून दिला आहे. त्यामुळे या प्रकल्पाचे स्वप्न साकार झाले आहे. महाराष्ट्र ही भक्ती - शक्तीची भूमी आहे. प्रधानमंत्री यांच्या भेटीतून लोककल्याणासाठी काम करण्याची उर्जा मिळणार आहे. प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी म्हणजे विकास हे समीकरण घटू झाले आहे. आज अनेक प्रकल्पांचे लोकार्पण होते आहे. निळवंडे धरण होत असतांनाच योग्य प्रकारचीपके घेण्यात यावे. शून्य टक्के व्याजाने पीक कर्ज व एक रूपयात पीक विमा असे अनेक कल्याणकारी निर्णय शासनाने घेतले आहेत. असे उपमुख्यमंत्री श्री पवार यांनी सांगितले. महसूलमंत्री राधाकृष्ण विखे पाटील यांचे यावळी स्वागतपर भाषण झाले. निळवंडे धरण प्रकल्पामुळे लाभक्षेत्रातील दुष्काळप्रस्तानां दिलासा मिळणार आहे. अहमदनगर जिल्हा केंद्र व राज्य शासनाच्या योजनेच्या अंमलबजावापीत आघाडीवर असल्याचा उल्लेख यांनी केला. यावळी प्रातिनिधिक स्वरूपात प्रधानमंत्री जन आपोय योजनेचे लाभार्थी संपत नाना राखे, खरेनूसा बशीर शेख, सविता गणेश राजभोज याना आयुष्यमान काढ तसेच स्वामीत्व योजनेचे लाभार्थी दगडू भागवत गिरे, शहाजी शंकर लोके यांना प्रधानमंत्रांच्या हस्ते लाभ प्रमाणपत्रांचे वितरण करण्यात आले. कार्यक्रमापूर्वी, मेरी मार्टी मेरा देश अभियानात अहमदनगर जिल्ह्यातून संकलित करण्यात आलेल्या मातीचा कलश प्रधानमंत्री श्री. मोदी यांच्याकडे सुर्पूर्द करण्यात आला.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण आणि मराठीचा अभ्यासक्रम या विषयावर विद्यापीठस्तरीय चर्चासत्र २८ ला

नागपूर | प्रतिनिधि

The emblem consists of a circular border containing Marathi text: "नागपूर विद्यापीठ आणि गांडवाना विद्यापीठ" (Nagpur Vidyaapith) at the top and "मराठी प्राध्यापक पालिका" (Marathi Pradhyaapak Palika) at the bottom. In the center is an open book with a traditional Indian lamp (diya) placed on top of it, emitting light rays.

रील मराठीचा अभ्यासक्रम वाद डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे पाया अध्यक्षतेखाली होणार सून यावेळी डॉ. संजय नाटेलवार, डॉ. अजय कुलकर्णी, डॉ. देवयानी चव्हाण विषयानुसूचकला, वाणिज्य व विज्ञान शाखेतील मराठीच्या अभ्यासक्रमासंदर्भात महिती आहे. यावेळी लालन डॉ. पदिनी घोसेकर निं डॉ. संगीता खुर्द तील दुसरे सत्र 'पदव्युत्तर ठाठीचा अभ्यासक्रम' या

तुळजाभवानीला ९ दिवसात १२ किलो
चांदी, पाऊण किलो सोने: १ कोटी ९३
लाख रुपये सशुल्क दर्शनातून प्राप्त

तुळजापूर-नवरात्रीमध्ये भवानीमातेच्या उत्पन्नात पावणेचार कोटी रुपयांची भर नवरात्रीच्या नऊ दिवसांत भाविकांनी तुळजाभवानीचरणी पाऊण किलो सोने तर १२ किलो चांदी अर्पण केली आहे. याशिवाय तुळजाभवानीच्या उत्पन्नात या कालावधीत पावणेचार कोटी रुपयांची भर पडली आहे. यामध्ये सर्वाधिक १ कोटी ९३ लाख रुपये संशुल्क दर्शनातून मिळाले आहेत. मंदिर संस्थानचे अध्यक्ष जिल्हाधिकारी डॉ. सचिन अोंबासे यांच्या मार्गदर्शनाखाली उपविभागीय अधिकारी योगेश खरमाटे, व्यवस्थापक तहसीलदार सोमनाथ माळी, लेखाधिकारी सिद्धेश्वर शिंदे, धार्मिक व्यवस्थापक सिद्धेश्वर इंतुले आदींनी दर्शन व्यवस्थेचे उत्तम नियोजन केले होते. भाविकांना सुलभ दर्शनाचा लाभ झाला.

रुग्णांची वाढती संख्या लक्षात घेता
उपजिल्हा रुग्णालय मूळ येथील रिक्त
पदे तात्काळ भरा-मंगेश पोटवार

मूल | प्रतिनिधि

उपजिल्हा रुणालय मूळ येथे एकूण ४८ पदे मंजूर असून त्यात वैद्यकीय अधीक्षकासह अजून १३ पदे रिक्त आहेत. दिवसेंदिवस मूळ तालुक्यातील रुणांची संख्या वाढत असल्यामुळे आणि रुणालयात आवश्यक स्टॉप उपलब्ध नसल्यामुळे आहेत त्या कर्मचाऱ्यावर कामाचा अतिरिक्त ताण पडून रुणांना योग्य उपचार घेताना अडचणी निर्माण होत आहेत. उपजिल्हा रुणालयात गेल्या काही दिवसांमध्ये आवश्यक त्यावेळेस रुणावर उपचार न झाल्यामुळे रुणांना जीव गमावण्याची वेळ आली. असा आरोप रुणाच्या नातेवाईकानी केला होता. रोज जवळपास सहाशे ते सातशे रुण उपचारासाठी उपजिल्हा रुणालय येथे येत असून त्यात वृद्ध महिला पुरुष छोटे बालक यांचा समावेश आहे. रुणांची माझी संख्या असल्यामुळे जवळपास रुणांना दोन ते तीन तास तब्बेत बरी नसताना सुद्धा लाईन मध्ये ताटकळत उभे राहावे लागत आहे. या सर्व समस्यांचे निराकरण व्हावे आणि तालुक्यातील

रुणांना योग्य उपचार मिळावा या हेतुने चंद्रपूरचे जिल्हा शल्य चिकित्सक डॉक्टर चिंचोणे याची राष्ट्रवादी कांग्रेस पार्टीचे जिल्हाध्यक्ष नितीन भटाकर यांच्या प्रमुख उपस्थितीमध्ये राष्ट्रवादी कांग्रेस पार्टीच्या शिष्टमंडळाने मूल तालुका अध्यक्ष मंगेश पोटवार यांच्या नेतृत्वाखाली भेट घेत उपजिल्हा रुणालय मूल येथील वैद्यकीय अधीक्षकासह रिक्त पदे तात्काळ भरावे आणि रुणांना होणारी गैरसोये टाळावी अशी विनंती यावेळेस राष्ट्रवादी कांग्रेस पार्टीच्या शिष्टमंडळाने केली. यावेळेस शिष्टमंडळात राष्ट्रवादी कांग्रेस पार्टीचे मूल शहाध्यक्ष आकाश येसनकर याचे सह राष्ट्रवादी कांग्रेस पार्टीचे कार्यकर्ते उपस्थित होते.

जिल्हाधिकारी डॉ.विपीन ईटनकर यांची 'संकल्प' ला भेट लाखो अनुयायांनी घेतला संकल्पच्या निशुल्क भोजनाचा लाभ

नागपूर । प्रतिनिधी

राज्याचे माजी मंत्री डॉ. नितीन राऊत यांच्या मार्गदर्शनात पवित्र दीक्षाभूमी येथे 'संकल्प' सेवाभावी संस्थेच्या माध्यमातून धम्मचक्र प्रवर्तन दिनानिमित्त भारताच्या कानाकोपन्यातून येणाऱ्या लाखो अनुयायांकरिता निशुल्क भोजन वितरणाचे आयोजन करण्यात आले होते. २३ ते २५ ऑक्टोबर पर्यंत अविरत तीन दिवस अनुयायांना भोजनाचे वितरण करण्यात आले. 'संकल्प' च्या भोजनदानाची सोमवारला माजी मंत्री डॉ. नितीन राऊत यांच्या हस्ते सुरुवात झाली. विषमतेच्या मुळांना उखडून फेकून माणुसकीची नवी फुलबाग फुलवणारा क्षण म्हणजे धम्मचक्र प्रवर्तन दिन होय. विश्वरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ऐतिहासिक अशा रक्तविहीन धम्मक्रांतीचा जयघोष केला आणि अंधारात चाचपडणाऱ्या लाखो अस्पृश्यांना बुद्धाचा तेजस्वी प्रकाश दाखविला. संपूर्ण देशातून दीक्षाभूमीवर आलेल्या अनुयायांना भोजनदानाने 'संकल्प' च्या उपक्रमाची दरवर्षी प्रमाणे सुरुवात झाली होती. 'संकल्प' ही नोंदणीकृत सामाजिक संस्था मागील ३७ वर्षापासून दलित, शोषित, मागासवर्गीय समाजाच्या

उत्थानासाठी अनेक विभिन्न कार्यक्रम सतत राबवित आहे. विश्वरत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक, आर्थिक समर्तेचे व आमुलाग्र परिवर्तनाचे स्वप्न साकार करण्यासाठी ही संघटना सातत्याने झाट आहे. तसेच १९८७ पासून 'संकल्प' संस्थेव्दरे धम्मचक्र प्रवर्तन

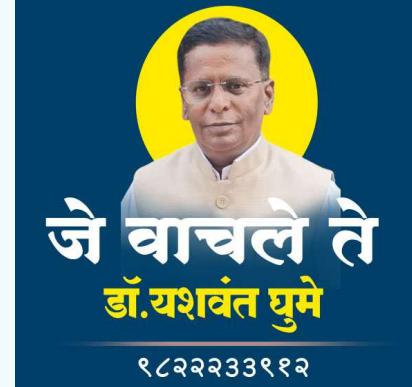
दिनाच्या कार्यक्रमास देशाच्या विविध प्रांतातून तसेच महाराष्ट्राच्या वेगवेगळ्या जिल्ह्यातून तसेच गाव खेड्यातून येणाऱ्या लाखो भाविकांना दरवर्षी सतत ३ दिवस उत्तम भोजन उपलब्ध करून देण्यात येत असते. सोबतच संकल्पच्या कार्यालयात मदत केंद्र, स्वच्छ स्वयंपाकघर क्षेत्र, भोजन वितरण कक्ष आणि अनुयायांच्या निवासाकरिता निवासी केंद्राची व्यवस्था करण्यात आली होती. धम्मचक्र प्रवर्तन दिनी नागपूर जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी डॉ. विपीन इटनकर यांनी दिक्षाभूमी परिसरातील संकल्पच्या स्टॉल ला भेट देऊन भोजन वितरणाची व संस्थे मार्फत चालविल्या जाणाऱ्या इतर उपक्रम संबंधी माहिती घेतली. यावेळी त्यांनी संस्थे मार्फत वितरित होणाऱ्या भोजनाचा आस्वाद देखील घेतला. लाखोच्या संख्येने अनुयायी भोजनाचा आस्वाद संकल्पच्या माध्यमातून घेत असतात. कार्यक्रमाच्या यशस्वीते करीता संकल्प सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी सर्वथी अशोक हुमणे, राजा करवाडे, अनिल नगरारे, शशी रायपुरे, विनय सहारे, विनोद शेंडे, किंशोर टेंधुरकर इ. यांनी रात्र दिवस कठोर परिश्रम घेतले.

सहाय्याक्रीचा रखणदार

स्वरानंदवनचे किमयागार : डॉ. विकास बाबा आमटे

कुरूपतेला सूर, लय आणि ताल यांच्या माध्यमातून सौंदर्य देणारे किमयागार व्यक्तिमत्व म्हणजे डॉ. विकास बाबा आमटे. बाबा आमटे नावाच्या विशाल वटवृक्षासोबत वाटचाल करीत स्वतःची स्वतंत्र ओळख निर्माण करणे हे सोपे काम नव्हते. प्रामाणिकता आणि अपार कष्ट यातून त्यांनी रचनात्मक काम करत नवनवीन संकल्पना अमलात आणल्या. आनंदवनला समृद्ध बनविले. डॉ. विकास आमटे हे प्रयोगशील, बुद्धिमान कार्यकर्तेच नाहीत तर प्रतिभावंत कलाकारही आहेत. आनंदवनातील स्वरानंदवन ऑर्केस्ट्राच्या माध्यमातून त्यांच्यातील सुस कलागुणांचा परिचय होतो.

सर्वसामान्यांच्या सुखदुःखात सहभागी होत आनंद वाटणारे अफलातून व्यक्तिमत्व म्हणजे डॉ. विकास आमटे होय.

ज्यांनी हाताची बोटे पाहिलेली नाही. ज्यांनी आपल्या वाणीतून शब्द उच्चारला नाही. ज्यांनी आपल्या डोळ्यानी जग पाहिले नाही. ज्यांना आपल्या पायावर उभे राहता येत नाही. परंतु धडधाकट असणाऱ्यांना लाजवेल अशा पद्धतीची निर्मिती ते करू शकतात. ज्यांच्याकडे वाणी नाही ते वाणी असणाऱ्यांपेक्षाही चांगली अदाकारी करू शकतात. डोळे नसताना डोळस माणसांपेक्षा जास्त डोळसपणे वागतात. आणि पाय नसतानाही आपण उभे राहू शकतो हे जगापुढे दाखवून देतात. अशा अभागी व्यक्तिमत्त्वांना पैलू पाडल्याचे काम डॉ. विकास आमटे करताहेत. हा स्वरांचा सोहळा वाचून समजण्यासारखा नाही तर तो प्रत्यक्ष याची देही याची डोळा अनुभवावा लागतो. वेदनेचा हुंकार आणि सप्त स्वरांचा झँकार यांचा मिलाप अनुभवणे स्वर्गीय अनुभूती वाटते. या कार्यक्रमांत दिव्यांग कलाकार संगीताच्या तालावर अशा सुरेख पद्धतीने कला प्रदर्शित करतात की, बघणाऱ्यांना त्यांच्या दिव्यांगत्वाबाबत शंका याची इतके नयनमनोहर सादीकरण करण्यात स्वरांनंदवन सफल झाले आहे. ज्यांना समाजाने दुर्लक्षिले अशा कुष्ठरोगी, निराधार, अंध, अपंग, मरिमंद व्यक्तिंना जवळ करून त्यांच्यामध्ये स्वाभिमान निर्माण केला. अशा माणुसकीचे आदर्श व पवित्रस्थळ म्हणजे आनंदवन. १६ जून १९४९ या दिवशी श्रद्धेय बाबा आणि ताई यांनी आनंदवन सुरु केले. आज सात दशकांच्या अथक आणि अविरत प्रवासानंतर लाखो कुष्ठरुग्ण, अंध, अपंग, मूकबधिर, कर्णबधिर, आदिवासी, अनाथ बांधव तसेच समाजातील इतर अनेक दुर्लक्षित घटक आदींचे उपचार, प्रशिक्षण आणि मानसिक, सामाजिक व आर्थिक पुनर्वसन यामुळे संपूर्ण जगाच्या नकाशावर आनंदवनने आपली स्वतत्र ओळख निर्माण केली. नवनिर्मितीचे, आत्मनिर्भरतेचे किंबहुना सामाजिक संस्काराचे प्रतिक बनलेले हे आनंदवन शारीरिक अपंगात्व असलेल्या प्रतिभावंत कलावंतांना आपल्या कलागुणांच्या अभिव्यक्तीसाठी एक समर्थ व्यासपीठ बनले आहे. जुलै २००२ मध्ये आनंदवनातील विकासाच्या स्वरलतांनी श्रमतिर्थ बहरले आहे. श्रमतिर्थाच्या विकासात स्वरलतांची बहार स्वरांनंदवन या प्रकल्पाची सुरुवात करण्यात आली. या काळात डॉ. विकासभाऊ स्वतः स्वरांनंदवन सभागृहात येऊन बसायचे. गण्याला चाली बसवायचे. सुरुवातीच्या काळात या चमकडे

स्वतःचे वाद्यवृद्ध नव्हते. जे होते त्यावर काम भागणारे नव्हते. त्यासाठी खूप मोठा संघर्ष करावा लागला. ही समस्या सोडविण्यासाठी बाबांच्या कार्याने प्रभावित झालेल्या युनिसेफच्या (मुंबई) तत्कालीन प्रमुख विजयाताई चब्हाण यांनी मोलाची मदत केली. ज्यांचे संगीताचे ज्ञान शालेय शिक्षणातून मिळणाऱ्या संगीताच्या तासापुरते मर्यादित होते. त्यातून वाद्यवृद्धांची निर्मिती करणे व ती व्यावसायिक पातळीवर यशस्वी करणे हे फार मोठे आव्हान होते. ते भाऊंनी स्वीकारले. रात्रंदिवस मेहनत करून त्यांना पाहिजे ते प्रशिक्षण देण्यात आले. आणि संगीताच्या सर्व अंगांना प्रकट करणारा गानविलास साधला गेला. गाण्यांच्या ब्रेल लिपीतून नकला केल्या गेल्या. शब्दांचे उच्चार कलाकाराना शिकविण्याची सर्वात अवघड कामगिरी भाऊंनी आपल्या हाती घेतली. हिंदी किंवा उर्दू शब्दांमध्ये प्रत्येक शब्दाला एक वेगळी नजाकत असते. त्याप्रमाणे तो पोज करावा लागतो. भाऊंनी कठोर परिश्रम घेत गायक - गायिकाना कंठस्थ करायला लावले. शब्दांवर पकड आली. सुरांनी जवळीक साधली, स्वरांना ताल आला आणि स्वरानंदनची वाटचाल मुरु झाली. शारीरिकदृष्ट्या अपग असलेल्या व्यक्ती योग्य मार्गदर्शन व दिशा लाभल्यास काय करू शकते याचे चालते बोलते उदाहरण म्हणजे जागतिक कीर्तीचे थोर समाजसेवक श्रद्धेय बाबा आमटे यांचे जेष पुत्र तथा महारोगी सेवा समिती वरोरा चे सचिव डॉ विकास आमटे यांनी निर्माण केलेला स्वरानंदवन आर्केस्ट्रा म्हणता येईल. स्वरानंदवन आर्केस्ट्रा म्हणजे आनंदवनातील दिव्यांगांनी एकत्र येत निर्माण केलेली स्वाभिमानाची मुहूर्तमिठ रोवणारी अविस्मरणीय कलाकृती आहे. ज्यामुळे दिव्यांग कलाकारांच्या जगण्याला एक वेगळा अर्थ लाभला आहे. स्वरानंदवन हा केवळ कर्मणुकीचा कार्यक्रम नाही. समाजाने समाजाच्या हितासाठी लढायला हवे याची शिकवण देणारा हा कार्यक्रम आहे. दिव्यांगांवर दया नको, संधी द्या असा संदेश देणारी अविस्मरणीय कलाकृती आहे. स्वरानंदवनद्वारे अपग कलाकारांची निरोगी हृदय समाजमनाशी जोडली जाऊन मैत्रीची नवी संकल्पना बाळसे धरू लागली आहे. त्यामुळे सर्वांच्या जीवनाला ध्येय लाभले आहे. एक दिशा

मिळाली आहे. जातपात, धर्म,भाषा, प्रांत ही सर्व बंधने झुगारून सादर केलेला मुक्त कलाविष्कार म्हणजे आनंदवनातील स्वरानंदन आँकेस्ट्रा होय. अपंगांनी समाजातील सुट्डांना बदलायला शिकवावे. अंधांनी त्यांना डोळसवृत्ती द्यावी. कर्णबधीरांनी त्यांना काय चांगलं ऐकावे याचा वस्तुपाठ घालून द्यावा अशी या कार्यक्रमाची मूळ संहिता आहे. जात-पात धर्म,भाषा प्रांत भेद ही सर्व बंधने झुगारून सादर केलेला हा मुक्त कलाविष्कार आहे. स्वतःच्या अपंगाचावर मात करीत सादर केलेला संगीतमय अविष्कार म्हणजे स्वरानंदवन.सुरुचातीला या कार्यक्रमाला आँकेस्ट्रा म्हणून लोक ओळखायचे. परंतु डॉ. विकासभाऊंना या कार्यक्रमाला आँकेस्ट्रा म्हटलेले आवडत नव्हते. या उपक्रमाला काहीतरी वेगळे नाव द्यावे असे त्यांच्या मनात होते. ती खंत ओळखून आवाज की दुनिया चे श्री.अशोक हांडे यांनी डॉ विकास आमटे यांच्या या आँकेस्ट्राचे स्वरानंदवन असे नामकरण केले. जे आज देशविदेशात सर्वपरिचित झाले आहे.तीन तासांच्या संगीत, नृत्याच्या विविधतेने जपलेल्या या कार्यक्रमात मुजाण प्रेक्षकांतील बधिरता घालविण्याचे वेगळे सामर्थ्य आहे. स्वाभिमानाने व स्वावलंबनाने जगण्याची वृत्ती येथे प्रत्येक कलाकाराच्या कलाविष्कारातून प्रतीत होते. आम्हास दान नको, संधी द्या हा संदेश या कार्यक्रमातून आनंदवनातील रोगमुक्त झालेले कुष्ठरोगी, अंध, अपंग, व कर्णबधिर आणि शारीरिक अपंगत्व असलेले अनेक दिव्यांग कलाकार मराठी व हिंदी भाषेतील लोकप्रिय गाणी, आसामी बांबू नृत्य, आदिवासीनृत्य, नकला, लोकनृत्य, विविध पक्षांचे आवाज अशा विविधर्णी कार्यक्रमांची रेलचेल तीन तास करतात. ह्या सदिच्छा अभियानास (ॲपरेशन गुडवील) पाठबळ देऊन ह्या व्यक्तिंना नवीन क्षेत्र गाठण्याची संधी समाजाने द्यावी असे भाऊंना वाटते. समाजाने टाकून दिलेल्या, फेकलेल्या लोकांचे पुनर्वसन करण, त्यांच्यात जगण्याची नवी उमेद आणणे, आत्मविश्वास निर्माण करणे. एवढीच तळमळ विकासभाऊत आहे. स्वतः त्या लोकांच्यात बसून कार्यक्रमाच्या शेवटी भाऊ ज्या तळमळीने गतात व त्या कलाकारांचेच होऊन

जातात आणि स्वतःबरोबर समोरच्यालाही केव्हा रंगमंचावर खेचून आणतात हे कळत नाही. परिसरात असलेले कुष्ठरोगी सतत डोऱ्यासमोर असलेल्या विकासभाऊंची येथील रुणांकडे बघण्याची दृष्टी फार वेगळी आहे. त्या रुणांना बरे होण्यासाठी आत्मविश्वास कसा देता येईल याचा विचार भाऊ सतत करत असतात. त्यासाठी त्यांनी अनेकांचा विरोध पत्करून स्वरानंदवनची निर्मिती केली. १५ अॅगस्ट, २००२ यावर्षी स्वरानंदवन चा पहिला प्रयोग आनंदवनचे शुभर्चितक असलेल्या अमरावती येथील डॉ. गोविंद कासट यांच्या पुढाकाराने वनिता समाज अमरावती येथे संपन्न होऊन स्वरानंदवनची महाराष्ट्र, आंध्रप्रदेश, मध्यप्रदेशसह अनेक ठिकाणी घौडदौड सुरु आहे. आजतागायत ३ हजारांहून अधिक प्रयोग सादरीकरणाचा उच्चांक स्वरानंदवनने गाठला आहे. निसार्किंदून अन्याय झालेल्या असंख्य माणसांची मने बलवान करण्याचे कार्य आनंदवनात अव्याहतपणे सुरु आहे. जोपर्यंत अंधअपंग, कुष्ठरोगी यांना समाजात मानाचे स्थान मिळत नाही तोपर्यंत आनंदवनाचे महत्त्व टिकणे आवश्यक आहे. आजच्या तरुण पिढीजवळ ध्येय आहे पण दिशा नाही. विफलतेच्या भावनेने त्यांना पछाडले आहे असे बाबा नेहमी म्हणत असत. ध्येयवादी पण दिशा नसलेल्या तरुणांना उर्जा देणारे एक तीर्थक्षेत्र म्हणजे आनंदवन. ध्येयधुंद तरुणांना येथे कर्तव्य आणि कर्माची दिशा मिळते. स्वरानंदवन म्हणजे सूर सोहळ्याचे नुसते दैदियमान सादरीकरण नव्हे तर त्याचे संयोजन, नीटनेटकेपणा, शिस्तबद्धपणा अनुकरणीय आहे.डॉ. विकास आमटे यांच्या दूरदृष्टीमुळे रोगमुक्त कुष्ठरोगी, अंध, अपंग, कर्णबद्धिर तसच मुक्त्या अशा ज्या व्यक्तींच्या पुनर्वसनाची व्यवस्था करणे गरजेचे आहे. अपंग व्यक्तींचे आपसातील विवाह आणि अपंग व्यक्तीशी इतरांचे विवाह यामुळे निवासाच्या योग्य व्यवस्थेची सामाजिक गरज निरंतरपणे वाढली आहे. दिव्यांगांचे शिक्षण, प्रशिक्षण आणि पुनर्वसन हा उद्देश असलेल्या या कार्यक्रमातून स्वबळावर दिव्यांगांचे स्वयंपूर्ण हिम्मतग्राम उभारण्याचा भाऊचा संकल्प आहे. ज्यामध्ये सर्वसोरीनी युक्त अशी किमान १०० घरे असतील. पुढे भविष्यात ते कलाकारांचं कलाग्राम म्हणून ओळखले जाईल यासोबतच हा कार्यक्रम परदेशातील

संगीतप्रेरणाना दाखविण्यासाठी ते प्रयत्नरत आहेत. काही तांत्रिक अडचणीमुळे त्यांचे हे नियोजन समोर जात आहे. स्वरानंदवनने बेरोजगारांना काम दिले लोकहिताला लोकशिक्षण आणि समाज प्रबोधन हे ध्येय असलेल्या या कार्यक्रमाबद्दल स्वातंत्र्याच्या ७५ वर्षांनंतरही दिव्यांगांबद्दल लोकांच्या मनात असलेले गैरसमज व भ्रामक कल्पना दूर करण्यासाठी भाऊंच्या स्वप्नातील स्वरानंदवन प्रयत्नशील आहे.डॉ. विकासभाऊं यांच्या स्वप्नातील या ड्रीम प्रोजेक्टला शेगाव येथील संत गजानन महाराज संस्थानचे विश्वस्त श्री. शिवशंकरभाऊं पाटील, रथत शिक्षण संस्थेचे रावसाहेब शिंदे, जगप्रसिद्ध धर्मगुरु दत्ताई लामा यांच्यासह शिवशाहीर बाबासाहेब पुरंदरे, लावणी सप्राज्ञी सुलोचनाताई चव्हाण, शास्त्रीय गायिका पद्मजा फेनानी, सुप्रसिद्ध गऱ्गलगायक जगजीतसिंग, भिमराव पांचाळे, सिनेअभिनेता मकरंद अनासपुरे, गीतकार गुलजार यांच्यासह माजी मुख्यमंत्री उद्घव ठाकरे, विलासराव देशमुख,आर. आर.पाटील यांच्यासह अनेकांनी स्वरानंदवन या उपक्रमाला सदिच्छा व्यक्त करीत कौतुक केले आहे. क्षितिजाच्या पलीकडे झेप घेण्याची दुर्दृश्य इच्छाशक्ती असतानाही अंध, अपंग, दुःखीकटी, लुळेपांगळे, वृद्ध निराशेत डोव्यातील अश्रू वाट मोकळी करून केवळ अंधारयांत्रेत सामील व्हायचे. एका अफाट दुःखाला मायेची उब देण्याऱ्येवजी समाजात त्यांना आणखी हिंडीसफिडीस केले जायचे. परंतु डॉ. विकास आमटे यांनी वेदेशी नाते जोडल्यामुळे आनंदवनातून आलेला हा आत्मविश्वासात्मक स्वरानंदवन कार्यक्रम अश्रू, घाम, रक्त यांची तेजस्वी कहाणी घेऊन आला आहे. ही अवघ्या तरुणाईसाठी स्फूर्तीदायक बाब आहे. डॉ. विकास आमटे आणि स्वरानंदवन हे अद्वितीय नाते आहे. त्यांना वेगळे करून चालणार नाही. आनंदवनच्या पडत्या काळात स्वरानंदवनने आनंदवनाची आर्थिक बाजू भक्तपणे सांभाळली आहे. आज डॉ. विकासभाऊं वयाची ७६ वर्षे पूर्ण करीत आहेत. बाबा आमटे यांच्या स्वप्नातील विविध स्वप्ने महारोगी सेवा समितीच्या माध्यमातून पूर्ण करण्यासाठी त्यांना निरोगी आणि निरामय आरोग्य लाभो हीच या निमित्ताने सदिच्छा व्यक्त करतो.

मराठीची मानगृह; इंग्रजीचे भूत!

भारताला स्वातंत्र्य मिळून ७५ वर्षे होऊन गेली. त्यानंतर मराठी माणसाचे स्वतंत्र महाराष्ट्र राज्य होऊल्ही आता सहा दशके उलटून गेली. वर्षभारत जेव्हा जेव्हा संधी मिळते, तेव्हा मराठी भाषेचे गोडवे गाण्याची आपल्याकडे प्रथा आहे. त्यात सरकारही सामील असतेच. किंबुना, अनेकदा मराठीचा गजर करण्यासाठी सरकारच बुढाकार घेत असते. मात्र, राज्यातल्या कोणत्याही सरकाराला केंद्र सरकारकडून मराठी भाषेसाठी अभिजात भाषेचा दजौ काही मिळविण्यात यश आलेले नाही. इतकेच नव्हे तर, महाराष्ट्रात प्रत्येक शाळेत मराठी शिकविण्याची सक्तीही फारशी गंभीरपणे अमलात आलेली नाही. एकतर, विद्यार्थ्यांच्या मराठीच्या ज्ञानाची अत्यंत जुजबी चाचणी आणि मराठी न शिकविण्या शाळांना किरकोळ दंड करून मिळणारे अभय, अशी मराठीची शैक्षणिक अवहेलना चालू असताना आता सरकारचा नवा उपद्रव्याप पुढे आला आहे. तोही मराठीचे भाषा म्हणून कल्याण करणारा नाही. राज्यातल्या जिल्हा परिषदांच्या शाळांमधील शिक्षक आणि विद्यार्थी यांचे इंग्रजी भाषेचे ज्ञान अद्यावत आणि अचूक असावे, यासाठी 'रिसोर्स पर्सन' म्हणजे 'साधन अध्यापक' नेमण्याचा निर्णय झाला आहे. शिक्षण व्यवस्थेत रिसोर्स पर्सन म्हणजे एका अर्थने प्र-पाठक असतात. या प्र-पाठकांनी आधी शाळांमधल्या शिक्षकांचे प्रबोधन करावे आणि नंतर या शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना शिकवावे, अशी रीत अनेक दशके चालू आहे. मात्र, आता राज्य सरकारच्या पवित्र या पोर्टलवर आलेल्या जाहिरातीनुसार राज्यातल्या शिक्षकांच्या इंग्रजीच्या अध्ययनासाठी त्यांना शिकविणारे

‘साधन अध्यापक’ झंग्री माध्यमांत शिकलेले असावेत, अशी अट घालण्यात आली आहे. ही अट अर्थातच अन्यायकारक असून ती सरकारने मागे घ्यायला हवी. मुळात शिक्षकांना शिकवायचे असते ते मुळात शिकविण्याचे तंत्र. त्यात भाषाज्ञानाला महत्त्व असतेच. मात्र, एखादा साधन अध्यापक म्हणून काम करू इच्छिणारा शिक्षक समजा मराठी माध्यमात शिकला असेल आणि नंतर त्याने बीए, एमए तसेच एम. फिल. किंवा डॉक्टरेट झंग्रीत केली असेल तो नव्या अटीनुसार अपारन्त्र ठेल. मुळात कोणत्या माध्यमात शिक्षण झाले आहे, यापेक्षा ते कसे झाले आहे आणि शिकणाऱ्या व्यक्तिने ते शिक्षण किंती गंभीरपणे घेतले आहे, हे महत्त्वाचे नसते का? केवळ झंग्री माध्यमाच्या शाळेत शिकल्यामुळे झंग्री ही भाषा आणि झंग्री हे अध्ययन व

अध्यापनाचे माध्यम या शिक्षकांना नेमके समजले असेल, असे गृहीत कर्से काय धरत येईल ? महाराष्ट्रात इंग्रजी शाळांचे खूळ वाढले असले आणि त्यामुळे तशा शाळांचे पेपे फुलेले असले तरी त्यामुळे राज्यात इंग्रजीचे भाषण म्हणून उत्तम ज्ञान अवगत झालेले लाखो पदवीधर तयार झाले आहेत, असा कुणाची समज असेल तर तो चुकीचा आहे. कार्हांची महिन्यांपूर्वी बनावट प्रमाणपत्र मिळवून राज्यात किंती शाळा चालत आहेत, याची एक आकडेवारी प्रकाशित झाली होती. यात बहुसंख्य इंग्रजी माध्यमाच्या शाळा आहेत. त्यांचे केंद्रीय बोर्डाचे अध्यापन करीत असल्याचार्हांदा दावा करीत होत्या. मात्र, या शाळा बनावट किंवा अनधिकृत असल्याचे उघड झाले होते अशा बनावट शाळांमध्ये इंग्रजी माध्यमाचे विद्यार्थी काय शिकत असतील ? मग केवळ

एखादा विद्यार्थी किंवा विद्यार्थिनी इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेत शिकला म्हणून पुढे त्याला अध्यापक ठाणा

एखाद्या भाषेवर प्रभुत्व हे केवळ त्या माध्यमात शिकल्याने निर्माण होत नाही. त्यासाठी, त्या भाषेची रचना, त्या भाषेचे व्याकरण, तिचे प्रचलन, तिच्यात विचार करण्याची क्षमता, विचार व्यक्त करण्याची कला असे सारे आवश्यक असते. केवळ माध्यम म्हणजे हे सारे गुण आत्मसात होण्याची हमी नाही. हा विषय सरकारला छोटा किंवा कमी महत्वाचा वाटत असेल. मात्र, इंग्रजीच्या महाराष्ट्रवरील छुप्पा किंवा उघड आक्रमणाचाच हा प्रकार आहे. आपण किती परभूत विचार करतो, याचीही ही खूण आहे. त्यामुळेच, मराठी भाषेसाठी सातत्याने आवाज उठविणारे अभ्यासक श्रीपाद भालचंद्र जोशी यांनी हा मुद्दा उपस्थित केला आहे. 'मराठीच्या व्यापक हितासाठी.' असे एक व्यासपीठ जोशी आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी तयार केले आहे. या संस्थेनेही या निर्णयातील गफलतीकडे राज्य सरकारचे लक्ष वेधले आहे. साधन अध्यापक नेमताना त्याचे इंग्रजीवर प्रभुत्व हवे, अशी अपेक्षा करणे चूक नाही. हा निकष सर्वच विषयांच्या साधन अध्यापकांना नेमण्यासाठी करणे आवश्यक आहे. मात्र, इंग्रजीवर प्रभुत्व असणे आणि संबंधित व्यक्तीचे शिक्षण इंग्रजी माध्यमातच झालेले असणे, या दोन बाबींचा काहीही संबंध नाही. राज्य सरकारने हा तुघलकी निर्णय मागे घ्यावा. मराठीच्या मानगुरुटीवर कोणत्याही निमित्ताने इंग्रजीचे भूत बसावेलेच पाहिजे, असे नाही. इतकी समज संयुक्त महाराष्ट्र झाल्यानंतर सहा दशकांनी तरी यायला काय हरकत आहे?

एनईपी' नावाची जादूची कांडी!

नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (एनईपी) जाहेर होऊन तीन वर्षे झाली असली, तरी त्याच्यातील नवीन्यां आणि कवित्वं अद्याप संपलेले नाही. पंतप्रधानासून शिक्षणमंत्रांवर्त आणि कुलगुरुळासून भूतलेले नाही. अंतर्गत आहेत, नवनवीन संकल्पनांचा आणि संज्ञांचा भडीमार असलेले हे धोरण कार्यानुभव, संशोधन यांचं बदलही भाष्य करते. या सर्व गोषी साकारण्यासाठी पायाभूत सुविधा निर्माण करण्याची आवश्यकता आहे. मात्रभाषेतून शिक्षण द्या, असे महणे सोपे आहे; परतु त्यासाठी संवर्बंध विषयातील ज्ञान देशातील सर्व भाषांमध्ये आण्यांची आवश्यकता उत्तरात यांद्वारे भाषांतर करून धेण्याचे तंत्र विकसित झाले असले, तरी अनेक भारतीय भाषांसाठी ते बाब्यूनास्थंत आहे. असे भाषांतर किलू आणि अनेकदा हास्यास्पद होते. त्यामुळे त्याचा उपयोग नाही. कार्यानुभवाची संकल्पना चांगली असली, तरी त्यासाठी कार्यसंस्कृती विकसित होण्याची आवश्यकता आहे. धोरणामध्ये नमूद केलेल्या प्रत्येक गोषीसाठी सुविधा विकसित कराव्या लागणार आहेत. त्या न करता घाईघाईने धोरणाची अंमलबजावणी केल्यास ती फसपाची शक्यता अधिक. या धोरणातील दोष दूर करण्याची वेळ अजूनही गेलेली नाही. मुख्य म्हणजे शिक्षण हक्क कायदा आणि घटानात्मक तरतुदी यांचे उड्डून होणार नाही हे पाहावे लागेल. प्राचीन भारतीय ज्ञानपंपरांवर धोरणाने दिलेला भर रास असला, तरी या पापराबद्दल अभिनिवेशच अधिक दिसतो. तो कमी करून, विज्ञानाच्या कसोट्यांवर टिकणारे ज्ञान जरूर द्यायला हवे. मात्र, त्यासाठीही तयारी करावी लागेल. बालगाड्यांतील शिक्षणाला महत्त्व देणे आवश्यकच होते; परतु त्या सक्षम्य करण्याची आणि तेथील शिक्षकाना प्रशिक्षण देण्याचीही आवश्यकता आहे. काळानुरूप शिक्षणावर भर देणाऱ्या या धोरणात शिक्षणावरील खर्चाबदलची कोणतीही कठिकडता नाही. एकूण देणार्तीत उत्पन्नाच्या सहा टके रकम शिक्षणावर खर्च कल्ती जावी, या कोठारी आयोगाने पन्नासहन अधिक वर्षांपूर्वी केलेल्या शिफारसीचा केवळ एका ओळीचा उल्लेख धोरणात आहे; परंतु त्याच्या अंमलबजावणीचा आग्रह नाही. शिक्षणावरील खर्च ‘जीडीपी’च्या तीन टक्क्यांच्या घरात असताना, ‘एनईपी’ला अभिप्रेत असलेल्या सर्व सुधाराणांसाठी पैसे कोंडून आणणार हा प्रश्न पडतो. या पार्श्वभूमीकर एनईपीच्या अंमलबजावणीसाठी महाविद्यालयांना नव्हे, तर खुद सरकाराला अधिक तयारी करण्याची गरज आहे.

सह्याद्रीचा रखणदार

आष्टी तालुक्यात दोन वेगवेगळ्या भयानक अपघातात १० जण ठार आ.सुरेश धस यांची अपघातग्रस्तांना तातडीची मदत

आष्टी | प्रतिनिधि

धामणगावकडून अहमदनगरकडे जात
असलेल्या एका ट्रकला दौलावडगाव
जवळ व्यंको कंपनीकडे वलण घेत
असताना नगरकडे रुग्ण घेऊन जात
असलेल्या रुग्णवाहिके ने पाठीमागून
जोराची धडक दिली. या भीषण
अपघातात रुग्णवाहिकेतील डॉक्टरसह
चौघांचा जागीच मृत्यू झाला असून
एकजण गंभीर जखमी झाला आहे. हा
अपघातबीड नगर राज्य वाजता दुसऱ्या
अपघातात आष्टी फाटा येथे चालकाचे
नियंत्रण सुटल्याने ट्रॅक्हल उलटून सहा
प्रवास्यांचा मृत्यू झाल्याची माहिती आहे.
महामार्गावरील दौलावडगाव नजीक
बुधवारी रात्री साडे अकरा वाजेच्या
दरम्यान घडला. तर आज सकाळी सहा
वाजता दुसऱ्या अपघातात आष्टी फाटा
येथे चालकाचे नियंत्रण सुटल्याने ट्रॅक्हल
उलटून सहा प्रवास्यांचा मृत्यू झाल्याची
माहिती आहे.
आष्टी तालुक्यातील अंभोरा हृदीतील

दौलावडगाव शिवारात दत मंदिराजवळ एक ट्रक क्र. एम.एच २१ एक्स ८६००) हा धामणगाव कडून अहमदनगर दिशेने जात होता. रात्री साडे अकरा वाजेदरम्यान व्यंको कंपनीकडे डाव्या बाजूने वळण घेत असताना ट्रकला पाठीमागून आलेल्या रुग्णवाहिकेने क्र. एम एच १६ क्यू ९५०७ जोरदार धडक दिली. या भीषण अपघातात रुग्णवाहिका चालक भरत सिताराम लोखडे, वय ३५, रा. धामणगाव ता. आष्टी, मनोज पाणु तिरखुडे, पण्य

एंगु तिरखुंडे, दोन्ही रा. जाट देवळा,
पाथर्डी यांचा घटनास्थळीच मृत्यु
गाला तर डॉ. राजेश बाबासाहेब
जिंजुके, वय ३५, रा. सांगवी पाटण,
आष्टी यांचा मँक के अर
स्प्सीटल, अहमदनगर येथे उपचारा
रस्यान मृत्यु झाला आहे. त्याच बरोबर
गानदेव सूर्यभान घुमे, वय ४५, रा.
गाटा पिंपरी, ता. आष्टी हे गंभीर
खमी झाले असुन त्याच्यावर मँक
अर हॉस्पीटल अहमदनगर येथे

उपचार चालु आहेत. अपघाताची माहिती मिळताच सपोनि. ढाकणे, पो. उप.नि सातव, स पो नि .रोकडे, पोशि/केदार, शिरसाट, चालक पोशि/कांबळे यांनी घटनास्थळी पोहचून जखमींना अहमदनगर ये थे दवाखान्यात रवाना केले. तर दुसऱ्या अपघातात मुंबई वरून बीडकडे जात असलेल्या सागर ट्रॅक्हलस ताबा सुटल्याने सकाळी सहाच्या दरम्यान उलटल्याची घटना आष्टी पोलिस ठाणे हैदरीतील आष्टा फाटा नजीक घडली आहे. यात सहा जणांचा मृत्यू झाल्याची माहिती मिळत असून अनेक जण जखमी झाले आहेत. मुंबई वरून बीडकडे निघालेली सागर ट्रॅक्हल ही बीड नगर राष्ट्रीय महामार्गवरील आष्टी तालुक्यातील आष्टा फाटा नजीक आज सकाळी सहाच्या दरम्यान उलटल्याने झालेल्या अपघातात सहा जणांचा मृत्यू झाल्याची माहिती मिळत असून अनेक जण गंभीर जखमी झाले आहेत. जखमी वर आष्टी, जामखेड येथे उपचार सुरु असल्याचे बोलले जात असून आष्टी पोलिस घटनास्थळी दाखल झाले आहेत.

कितीही रावण एकत्र आले तरी मोदीच निवङ्ग येणार; मोदींच्या
महाराष्ट्र दौऱ्यामुळे अनेकांच्या पोटात दुखते-मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे

अहमदनगर | प्रतिनिधि

पंतप्रधान नरेंद्र मोदींच्या महाराष्ट्र दौऱ्यामुळे अनेकांच्या पोटात दुखते असा खोचक टोला मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांनी लगावला आहे. शिंदी येथील शेतकरी मेळाव्यात बोलतांना शिंदे यांनी ही टीका केली आहे. विशेष म्हणजे पंतप्रधान मोदी व्यासपीठावर असतांना शिंदे यांनी ही टीका केली आहे. तर इंडिया आघाडीच्या रूपाने कितीही रावण पुढे आले तरी नरेंद्र मोदी निवङ्ग येणारच असा विश्वासही त्यांनी व्यक्त केला आहे. देशाचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी पुन्हा एकदा महाराष्ट्राच्या दौऱ्यावर आले असून, अहमदनगर जिल्हातील अमेक विकासकामाचे

त्यांच्या हस्ते उद्घाटन करण्यात आले आहे. दरम्यान, त्यांच्या याच दौऱ्यावरून न विरोधकांकडून टीका देखील करण्यात आली होती. तर, विरोधकांच्या याच टीकेला मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांनी उत्तर दिले आहे. मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे म्हणाले की, राज्यात कोणताही नागरिक हा उपचाराशिवाय राहू नये यासाठी आम्ही प्रयत्नशील आहोत. निळवंडे मुळे १८२ गावातील जमीन ही ओलीताखाली येणार आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी ज्या विकास कामांना हात लावतात त्यांचे सोने करतात असे म्हणानाच मोर्दीच्या हाताला सोन्याचा परीस असल्याचे मतही यावेली शिंदे यांनी व्यक्त केले आहे मुख्यमंत्री

शिंदे म्हणाले की, इंडिया आघाडी सारखे किती रावण एकत्र आले तरी तुमच्या विरोधात उभे राहू शकत नाही, २०२४ मध्ये पूर्ण ताकदीने पंतप्रधान नरेंद्र मोदी हेच पंतप्रधान पटी विराजमान होतील असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला आहे. कितीही रावण एकत्र आले तरी पुन्हा मोदीच निवडून येणार आहेत. विकासकामे पाहून अनेकाना पोटदुखी होत आहे. त्यांच्यासाठी आम्ही दावाखाना सुरु केला आहे, असे म्हणत इंडिया आघाडीवर टीकास्त डागले आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांची लोकशाहीवर अपार श्रद्धा आहे असेही त्यांनी म्हटले आहे. तर मोदी पुन्हा येणार ही काळया टगडा वरची रेघ आहे बाळासाहेबांचे स्वप्न पूर्ण झाले आहे असे मुख्यमंत्री शिंदे यांनी स्पष्ट केले आहे. मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे म्हणाले की, देशातील १४० कोटी जनता ही पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या नेतृत्वावर विश्वास ठेवत आहे. जगातील सर्वांत मोठी अर्थव्यवस्था करण्यावर केंद्र सरकारचा प्रयत्न आहे. निलंबने प्रकल्पाचा इतिहास सर्वांना माहिती आहे, पण देवेंद्र फडणवीसांच्या काळात या प्रकल्पावर काम सुरु करण्यात आले. तर आता आम्ही या प्रकल्पाला चालना देऊ. मविआच्या अडीची वर्षांच्या कार्यकाळात काहीच कामे झाले नाही, असा टोलाही मुख्यमंत्री शिंदेनी उद्धव टाकेर यांना लगावला आहे.

पंढरीतील नवीन चंद्रभागा बस स्थानक उद्घाटनाच्या प्रतीक्षेत

पंद्रहरपर | प्रतिनिधि

महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाने पंढरपूर येथील कृषी उत्पन्न बाजार समिती समरेल तब्बल १५ एकर जागेमध्ये २३ कोटी रुपये खर्चून राज्यातील सर्वांत मोठे नवीन चंद्रभागा बस स्थानक उभारले आहे. मागील आषाढी यात्रे दरम्यान या बसस्थानकाचा तात्पुत्रावापर करण्यात आला होता. मात्र नियमित वापरासाठी हे बस स्थानक अद्यापही उद्घाटनाच्या प्रतीक्षेत आहे. पंढरपूर हे राज्यातीलच नव्हे तर देशभरातील महत्त्वाचे तीर्थक्षेत्र आहे. श्री विठ्ठलाच्या दर्शनासाठी दररोज सुमारे ५० हजार तर आषाढी कारंटीकी यात्रेच्या दरम्यान लाखो भाविकांचे पंढरीमध्ये आगमन होत असते. राज्यभरातील लाखो भाविक पंढरपूरमध्ये येजा करण्यासाठी एसटी महामंडळाच्या बस गाड्यांमधून मोठ्या प्रमाणावर प्रवास करतात. या प्रवाशांच्या सुविधे करिता एसटी महामंडळाने पंढरपूर मध्ये नवीन चंद्रभागा बस स्थानक उभारले आहे. या प्रशस्त व अद्यायावत बसस्थानकामध्ये प्रवासासाठी अनेक सोईसुविधा उपलब्ध केल्या आहेत. १५ एकर जागेमध्ये सुमारे ७० हजार चौरस फुट क्षेत्रफळ असलेली बस स्थानकाची अद्यायावत इमारत बांधून तयार आहे. या इमारती मध्ये एकूण ३४ फलाट असून दरोज सुमारे ५ हजार बसेसची येजा करण्याची क्षमता आहे. राज्यातील सर्वांत मोठे बस स्थानक असलेल्या या स्थानकामध्ये प्रवासी व एस टी महामंडळाच्या कर्मचाऱ्यांसाठी निवासाची सोय

उपलब्ध करण्यात आली आहे. या इमारतीची रंगगोटीसह अंतर्गत सजावट व इलेक्ट्रिकची कामे देखील पूर्ण करण्यात आली आहेत. फलाट परिसरामध्ये लाईट व पंखे देखील बसविण्यात आले आहेत. बस स्थानक बाह्यपरिसरात प्रकाश व्यवस्थेसाठी जागोजागी हाय मास्ट लॅम्प देखील उभारले आहेत. एकंदरीतच हे नवीन चंद्रभागा बस स्थानक सर्व सोयी सुविधांनी सुसऱ्य असून आता उद्घाटनाच्या प्रतीक्षेत आहे. माणील आषाढी यात्रेच्या वेळी या बस स्थानकाचा तात्पुरता वापर करण्यात

आला होता. येत्या कार्तिकी योत्रेच्या दरम्यान देखील या बस स्थानकाचा प्रशासन वापर करणार आहे. मात्र नियमित वापरासाठी हे बस स्थानक अद्यापही उद्घाटनाच्या प्रतीक्षेत आहे. सध्या एस टी महामंडळ प्रशासन शहर पोलीस स्टेशन लगतच्या बस स्थानकाचा वापर करीत आहे. या बस स्थानकांमध्ये प्रवाशांसाठी कोणत्याही सुविधा उपलब्ध नाहीत. त्यामुळे अद्यायावत सोयीसुविधांनी सज्ज असलेल्या नवीन चंद्रभागा बस स्थानकाचे उद्घाटन केव्हा होणार असा सवाल लाखो प्रवाशांमधून विचारला जात आहे.

ज्येष्ठ किर्तनकार बाबा महाराज सातारकर यांना उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्याकडून श्रद्धांजली

भक्तीची परंपरा, वारकरी सांप्रदायाचा वारसा समर्थपणे पुढे नेला. साध्या, सोऽया, रसाळ, ओघवत्या वाणीतल्या किर्तनांनी महाराष्ट्राचं प्रबोधन केलं. प्रबोधनाच्या चळवळीतून अज्ञान, अनीती, अंधराद्वेसरख्या कुप्रथांविरुद्ध लढा दिला. त्यांच्या किर्तनांनी व्यसनमुक्तीच्या लढ्याला बळ दिलं. महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक, आध्यात्मिक क्षेत्रात बाबा महाराजांचं स्वतंत्र स्थान होतं. त्यांचं निधन ही महाराष्ट्राच्या आध्यात्मिक, प्रबोधनाच्या चळवळीची मोठी हानी आहे. बाबा महाराजांच्या कुटुंबियांच्या, अनुयायांच्या दुःखात आम्ही सर्व सहभागी आहोत. मी त्यांना भावपूर्ण श्रद्धांजली वाहतो, अशा शब्दात उपमुख्यमंत्री अजित पवार ज्येष्ठ किर्तनकार बाबा महाराज सातारकर यांना श्रद्धांजली ताडिली आवडे.

मुंबई-ज्येष्ठ किर्तनकार हभप बाबा महाराज
सातारकर यांनी महागृष्णाची विडल. ज्ञानेश्वर

राष्ट्रवादीच्या सोशल मीडियाच्या शहर जिल्हाध्यक्षपदी नियुक्ती झाल्या
बद्ल महेश नागरी पतसंस्थेच्या वतीने मारूती पवार यांचा सत्कार

अहमदनगर | प्रतिनिधि

भिंगार येथील महेश नागरी पतसंस्थेच्या वर्तीने दृढा वर्ष संचालक राहिलेले मारूती पवार यांची राष्ट्रवादी कांग्रेसच्या सोशल मीडिया विभागाच्या राहर जिल्हाध्यक्षपदी नियुक्ती झाल्याबद्दल त्यांचा पत्तकार करण्यात आला. यावेळी पतसंस्थेचे वेअरमन डॉ. अशोक चंगेडे, व्हाईस चे अरमन रांतीलाल मुनोत, डॉ. श्रीकांत गांधी, रतीलाल युगळे, संजय सपकाळ, बिपिनचंद्र लुनिया, रवींद्र बाकलीवाल, व्यवस्थापक राजेंद्र मेहर आर्दीसह कर्मचारी उपस्थित होते.

डॉ. अशोक चंगेडे म्हणाले की, भिंगारच्या पासांजिक व मानस्कतिक चलवलीत मारूती पवार

यांचे योगदान लाभत आहे. यांची झालेली निवड
भिंगारकरांच्या व संस्थेच्या दृष्टीने अभिमानास्पद
आहे. त्यांचे सहकार क्षेत्रात देखील उल्लेखनीय
कार्य गाहिले असून त्यांनी पतमंस्थेत द्वारा वर्षा

संचालक तर पाच वर्षे व्हाईस चे अरमन पदाची धूरा सांभाळली. सर्व सामान्यांना जोडले ला कार्यकर्ता म्हणून त्यांची ओळख असून, राजकारणाबरोबरच त्यांचे सामाजिक योगदान व त्यांचा जनसंपर्क कौतुकास्पद आहे. त्यांच्या सोशल मीडिया विभागाच्या कार्यातून मोठ्या संख्येने युवा वर्ग राष्ट्रवादीशी जोडला जाणार असल्याचे त्यानी सांगितले. सत्काराला उत्तर देताना मारुती पवार म्हणाले की, भिंगारकरांचे प्रेम व पाठीवरती थाप असल्याने सामाजिक व राजकीय क्षेत्रात काम करण्याची प्रेरणा मिळत आहे. प्रत्येक कार्यात हितचिंतकांनी दिलेल्या शुभेच्छाने भविष्यात आनंदी चांगले कार्य करता येणार असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले.